

Ludo Štúr

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ NOVINY

Ročník 29
24/2014
21. jún 2014

Cena 0,50 €

ZALOŽIL EUDOVÍT ŠTÚR 1. AUGUSTA 1845

VYDÁVA MATICA SLOVENSKÁ

POTEČIE NAŠA VODA
DO ZAHRANIČIA?
Strana 4.

TRAGIKOMÉDIA
POVSTALECKÉHO SPOJÁRA
Strana 5.

HISTÓRIA I SÚČASNOŠŤ
MAJÚ TISÍC CHUŤÍ
Strana 6.

VÝBUCH VRTULNÍKA
V MLYNICKEJ DOLINE
Strana 8.

MLADÝ MARTÝR UMUČENÝ
ZA SLOVENSKÝ NÁROD
Strana 10.

SLOVO O SLOVENSKU

Opozícia v parlamente je pre demokratické zriadenie nielen prirodzená, ale podmienená – bez nej by parlamentná demokracia nejstvovala. Konflikt predstavuje program má však svoje hranice – nimi sú logika riešení, zmysluplnosť názorových rozdielov či – slovníkom politiky – konštruktívna opozícia. O ničom podobnom nemôže byť reč, ak si spomenieme na nedávne vystúpenia istých opozičných poslancov k mimoriadne vážnej otázke: očiste nášho právneho systému (a v tej súvislosti aj ľudí v ňom). Stav slovenského práva a menovite súdnictva sa v nových podmienkach vyvíjal dvadsaťpäť rokov, panebože, to je predsa dostatočne dlhý čas, aby mal občan právu istotu a aby bolo právo pre každého dosiahnuteľné! Najmä ak si uvedomíme, že sme mali na čom budovať, že jestvovali staré demokratické tradície, vyspelé právne vedomie občanov, početná armáda vysokoškolsky vzdelaných právnikov, profesori a docenti práva na najvyšších postoch štátu a presila právnikov v zákonodarnom zbore – a predsa sa právo stalo najkrikľavejším a najbolestivejším problémom slovenskej súčasnosti. Zahanbujúcim. Degradujúcim organizmus štátu. Zaťažujúcim život ľudí, ktorí pre nepravosť strácali vieru v budúcnosť. A gauneri sa pritom opalujú na bahamských plážach a povávajú na Kajmanoch. To predsa nie je chyba ústavy alebo zákonov. To je dielom ľudí. Preto pri množstve iných opatrení logicky vyplýva aj potreba preveriť tých, ktorí vynášajú súdne závery.

Jedna rečná pani poslankyňa, ktorá nedávno nazvala Maticu slovenskú fašizujúcou organizáciou, prirodzene pripravovanú previerku sudcov k previerkam v roku 1970, v čase nástupu tzv. normalizácie. Zrejme nevie, o čom hovorí, nezažila to na vlastnej koži, na rozdiel od manžel, ten vie, čo to bolo, stálo ho to pár rokov nemoty a ešte veľa rokov hanebného prispôsobovania sa, hľadania inotajov, akými sa dala vypovedať pravda. V úsilí o nápravu súdnictva však ide o neporovnateľne iný proces: o úsilie vrátiť ľudom právo na právo, dať istotu spravodlivosti, vieru, že štát ňu ochráni, ak je pravda na tvojej strane. Právo sa nedostalo do nedostojnej pozície samo sebou: spôsobili to ľudia. Právnicki. Sudcovia. Dalo by sa teda hovoriť o reforme, ak by sa nedotkla vinníkov?

Ján ČOAJ

R - 2014032

NEOGRAFIA
MARTIN
www.neografia.sk

WWW.SNN.SK

Apokalypsa prvej svetovej vojny zasiahla sedminu obyvateľov Slovenska Z vojnového požiariu vzišiel štátotvorný národ

Dušan D. KERNÝ – Foto: archív SNN

V tomto roku si pripomíname storočnicu prvej svetovej vojny, ktorá vypukla po zabití následníka rakúsko-uhorského trónu Františka Ferdinanda d'Este v Sarajeve v lete 1914. Je to príležitosť, ako si po novom uvedomiť súvislosti vojnového konfliktu, z ktorého Slováci vzišli ako štátotvorný národ a doteraz ním neprestali byť v štáte s medzinárodne uznanými hranicami.

Vojna 1914 – 1918 kruto postihla obyvateľstvo – na fronty prvej svetovej vojny a zároveň prvého svetového globálneho konfliktu zmobilizovali sedminu obyvateľstva (prítom treba rátať všetky ženy, deti, starcov). Vyše štyristotisíc vojakov povolaných zo Slovenska, ktorí potom bojovali na všetkých frontoch a neraz po oboch stranách, tak tvorilo najproduktívnejšiu časť obyvateľstva.

Okolo sedemdesiat tisíc vojakov zo Slovenska vo vojne padlo a vyše šesťdesiat tisíc vojna trvalo zmrzčila; boli to najkrvavejšie následky pre Slovákov v XX. storočí. Až teraz po roku 1989 sa však vojnový konflikt chápe v celoeurópskych súvislostiach. Dnešná západná Európa sústredená iba na svoj vojnový príbeh. Ukazuje sa naplno význam predstaviteľov slovenského vystaňovectva v USA ako motora vytvorenia štátu, v ktorom by Slovensko malo svoju vlastnú správu a slovenčina by bola úradným jazykom v školách, v úradoch a vo verejnom živote. Tým vyvrcholili aj mnohé matičné úsilia.

NÁSLEDKY ATENTÁTU

Storočnica sarajevského atentátu (28. jún 1914) umožní pripomenúť, že Milan Hodža bol poradcom v najužšom kruhu následníka trónu Františka Ferdinanda. Ten pripravoval federalizáciu monarchie, vrátane konkrétnej mapy so slovenskou časťou! Cieľom bolo po-

Prví zranení na bojiskách svetového konfliktu.

tlačiť drastickú národnostnú politiku v Uhorsku, rozpinavosť Maďarov v Uhorsku, kde tvorili menšinu. Atentát v Sarajeve tak skončil s plánmi federalizácie monarchie a aj so slovenskou samostatnosťou či s autonómiou v Hornom Uhorsku. Federalizácia, potlačenie maďarskej agresívnej rozpinavosti, by teda skončila so žiaľom národov v Uhorsku; žiaľom nebola monarchia ako taká.

Hoci je to historická epizóda, podiel evanjelického vzdelanca M. Hodžu, rodáka zo Sučian, na dvore katolíckeho aristokratického následníka trónu v monarchii, kde katolicizmus bol štátnym náboženstvom, ukazuje pomery v monarchii. Ukazuje, v čom boli pramene Hodžovho diela medzinárodného významu Federácia v strednej Európe, ktorým ešte dnes prekonáva provincionalizmus. Až v realite Európskej únie

možno naplno oceniť význam slovenského demokratického a federalizačného úsilia.

STOROČNICA VOJNY

Storočnica prvej svetovej globálnej vojny alebo ako sa nazýva Veľkej vojny, je aj príležitosťou pripomenúť si najlepšieho historika tohto obdobia Mariána Hronského, ktorý až do svojho skonu bol pravidelným autorom SNN. A zároveň s tým aj fakt, že ešte stále je v mnohom výskum dejín Slovenska veľmi mladý. Kým v susedných štátoch pracovali na dejinách celé ústavy za veľkej pozornosti verejnosti a médií, u nás sme ťahali za kratší koniec. Slovenským dejinám a dejinám Slovákov v súvislosti prvého storočnicu Veľkej vojny treba venovať veľkú pozornosť. Veď takmer v každej obci sú pamätníky s desiatkami, so stovkami mien padlých práve v rokoch prvej svetovej vojny. Príbehy niektorých jednotiek, ako 71. trenčianskeho pluku, v ktorom bolo osemdesiatpäť percent Slovákov, tvoria dnes súčasť historických tradícií slovenskej armády.

Prvá svetová vojna priniesla pre slovenský národ vymanenie sa z područia nedemokratického a polofeudálneho uhorského štátu. Storočnica vypuknutia vojny nám vo všetkom pripomína nesmiernu dôležitosť poznania dejov prvej svetovej vojny z hľadiska národného povedomia. SNN privítajú preto pozornosť a vklad verejnosti k priblíženiu tohto obdobia.

3 OTÁZKY PRE:

Miroslava KOLLÁRA, iniciátora petície HORE rampy, BEZ platenia

Trauma platených nemocničných parkovísk

• Prečo vznikla iniciatíva s pomerne kurióznym názvom?

Vznikli sme z jednoduchého dôvodu – je najvyšší čas zabrániť tomu, čomu nevedia alebo nechcú zabrániť tí, ktorí by mali. Jednak nám ide o to, aby sa efektívne narábalo s verejnými zdrojmi, ale zároveň žiadame, aby mal občan prístup k primeranej zdravotnej starostlivosti bezplatne. Za týmito slovami sa samozrejme nachádza aj dostupnosť zdravotnej starostlivosti. My sme vznikli, lebo sa domnievame, že spoplatnenie parkovísk pred nemocnicami je prekážkou dostupnosti zdravotnej starostlivosti.

• Väčšina občanov si – zrejme nelogicky – myslí, že keď do nemocnice na vyšetrenie vezú člena rodiny ale-

bo sami majú sťažený prístup k zariadeniu, môžu zaparkovať auto na nemocničnom parkovisku na čas, aký nevyhnutne potrebujú na vyšetrenie alebo oštenie.

Podľa Ústavy Slovenskej republiky a jej článku č. 40 o bezplatnej zdravotnej starostlivosti pre občanov, teda aj pre pacientov, je súčasťou takejto starostlivosti aj jej dostupnosť. Nuž a čo iné ako dostupnosť je možnosť prísť až k nemocničnému zariadeniu, dopraviť sa k nemu a vstúpiť doň? Nemocnice vznikali z verejného záujmu a z toho istého záujmu boli súčasťou ich areálov aj parkoviská. Zdá sa nám hygienizmom, aby ktosi zarábala na hendikepovaných a chorých občanoch. Veď oni nemôžu do nemocnice priletieť. Voľný prístup žiadame do nemocníc na celom Slovensku.

• Je normálne, ak najmä starší občania, ktorí si neraz nemôžu dovoliť zaplatiť ani všetky predpísané lieky, musia platiť vysoké čiastky na parkovisku, keď sa k lekárovi chcú dostať?

Nie, tu sa nedá hovoriť o normálnosti. Žijeme však v čase, ktorý možno jednoducho charakterizovať ako morálny a hodnotový chaos. Jediná istota, ktorú v tomto systéme máme, je neistota. Nemusíme si hovoriť, kto v skutočnosti riadi rezort zdravotníctva. Nie sú to riaditelia, ani ministri a zrejme ani predseda vlády. Riadia ho finančné skupiny. A my sme tu preto, aby sme povedali – dosť bolo! Pretože občan má stále právo na bezplatnú zdravotnú starostlivosť!

Zhovárал sa Ivan BROŽÍK

V SN 25/2014
SI PREČITATE

- Priekopnícke vedecké eseje profesora Jaroslava Chovanca o kladení základov republiky
- Literárne stretnutie PEN Centra v kulisách staromestskej fortifikačnej architektúry
- Andrej Bagar, zakladateľ a kedysi aj maršal slovenského profesionálneho divadla

WWW.MATICA.SK

21. jún 2014

Historická rana pre partokraciu na Slovensku – nastúpil prezident nestránik Andrej Kiska: „Sláva vlasti, občania!“

Ivan BROŽÍK – Foto: L. LESAY, TASR

Rudolf Schuster, Michal Kováč, krátko zastupujúci a úradujúci prezident Vladimír Mečiar a Ivan Gašparovič. Dnes plejáda týchto prezidentov patrí už len do histórie samostatného Slovenska. Svetlejšej či temnejšej, to necháme na posúdenie dejinám. Občania sa v týchto dňoch venujú Andrejovi Kiskovi. „Myslím si, že pred Slovenskom sú také výzvy a každý deň prináša mnohým našim občanom také problémy, že v politike a medzi politikmi by nemalo byť miesto na osobné vojny alebo nepriateľstvo. Ako prezident sa pokúsim v tomto duchu vytvoriť vzťahy s vládou, s parlamentom a s politickými stranami,“ povedal v inauguračnom prejave.

Novozvolený prezident je bez politickej príslušnosti. Bude to výhoda?

„Malo by nás všetkých trápiť, koľko ľudí je dnes nespokojných so stavom a smerovaním Slovenska... Hovorím o tom, ako mnohí ľudia vnímajú našu každodennosť. A rozumím týmto pocitom, veď sa roky stretávam s ľuďmi, ktorých životné príbehy sú často plné trpkosti a nešťastia,“ povedal ďalej Andrej Kiska. A pokračoval: „Ak hovorím o nespokojnosti, tak sa neobávam tej občianskej nespokojnosti, ktorá je prirodzená a ktorá ľudí motivuje. Obávam sa takej nespokojnosti, ktorá ústi do hlbokého rozčarovania, bezradnosti, rezignácie až ľahostajnosti k tomu, čo sa u nás a okolo nás deje. Hovorím o strate záujmu. Hovorím o sklamaní a ľahostajnosti voči tomu, čomu hovoríme verejný priestor, verejný život,“ apeloval dežigovaný prezident Slovenskej republiky.

■ ZÁKLADNÉ HODNOTY

„Až príliš často počujeme, že sa u nás vytratila morálka a slušnosť. Že verejný priestor ovládol egoizmus, rodinkárstvo, politická príslušnosť, silné lakto, cynizmus. Lenže ak takéto presvedčenie v spoločnosti prevládne, ak sa vytratí dôvera – potom krajina stratí dynamiku a sotva nájdeme chuť a energiu prekonávať prekážky. Mladí ľudia budú odchádzať, náš štát bude stagnovať a oslabí sa jeho schopnosť vnímať a rie-

šiť problémy občanov. Napriek tomu som hlboko presvedčený, že máme na viac,“ upozornil nás všetkých z budovy Reduty počas inauguračnej slávnostnej schôdze Národnej rady Slovenskej republiky nový prezident.

■ OTÁZKY ZA OBČANOV

„Ako prezident budem klásť otázky v mene občanov, v mene svojim, v mene toho, aby sa problémy skutočne riešili. Som presvedčený, že toto je významná povinnosť a úloha prezidenta: počúvať ľudí a pýtať sa v ich mene. Klásť otázky, hľadať poctivé odpovede a povzbudzovať riešenia. Budem klásť takéto otázky členom vlády, poslancami parlamentu, inštitúciami a úradom zodpovedným za systém spravodlivosti. Za vzdelávanie našich detí. Za starostlivosť o chorých, starých, bezvládných. Alebo takých, ktorí sa nepriazňou osudu dostali do ťažkostí, statočne bojujú, ale potrebujú našu pomoc. Budem klásť otázky zodpovedným za bezpečnosť a poriadok. A samozrejme za tvorbu pracovných miest, za zamestnanosť, za postavenie tých, ktorí vytvárajú pracovné miesta, ale aj za tých, ktorí hľadajú pracovné miesta alebo majú obavy, že pracovné miesta stratia. Budem klásť takéto otázky a budem sa pýtať na výsledky,“ sú slová Andreja Kisku,

ktoré možno vnímať aj ako svojrázny prezidentský sľub.

■ VÍZIA SLOVENSKA

Slovenská republika by podľa nového prezidenta A. Kisku mala byť krajinou, kde má právo na slušný život každý občan, kde korupciu odsudzujú ľudia rovnako ako krádež, z ktorej mladí ľudia nebudú chcieť odísť, ale naopak, ktorá bude priťahovať vzdelaných a talentovaných ľudí, krajina, ktorá je ekonomicky úspešná a sociálne spravodlivá, krajina, kde slušnosť a morálka nie je len slovom, ale skutočnou hodnotou spoločnosti. „Takému Slovensku chceme pomáhať,“ vyhlásil nový prezident.

Dnes už bývalá hlava štátu Ivan Gašparovič zanechal po svojom dvojnásobnom funkčnom období Slovensko ako stabilnú krajinu, naklonenú a otvorenú susedskej spolupráci a dialógu v regióne strednej Európy. Vo svojom poslednom prihovore pred poslancami Národnej rady SR to okrem iného prezident pripomenul s tým, že sa vláde darilo „udržiavať politicky stabilné prostredie, dlhodobý sociálny zmier a že máme relatívne dobre odborne pripravenú pracovnú silu“.

■ OBČAN BOL PRIORITOU

Ivan Gašparovič mal naozaj ambicióznou prioritu. Pripomenul to aj

v spomenutom prihovore v parlamente. „Zo stretnutí s občanmi som čerpal pozitívnu energiu pre svoju prácu. Priamo v kontakte s občanmi som strávil takmer polovicu času mojich prezidentských mandátov a občanovi aj prenechávam komplexné hodnotenie mojej práce,“ odkázal. Obdobie, v ktorom stál na čele štátu, však považuje aj napriek svetovej finančnej a hospodárskej kríze za najúspešnejšie v novodobej histórii Slovenska. „Myslím národne, cítim sociálne. To je moje celoživotné krédo. Obsahuje základné princípy konania najvyššieho ústavného činiteľa,“ poznamenal.

■ STAV KRAJINY

Slovenská pozícia v zahraničnej politike je po skončení funkčného obdobia prezidenta Ivana Gašparoviča výhodná. „Sme členom NATO a EÚ. Stali sme sa súčasťou schengenského priestoru a eurozóny. Nemusíme a ani nemôžeme osamotene čeliť politickým a bezpečnostným hrozbám a rizikám,“ podotkol s tým, že je v našom záujme, aby sa táto situácia udržala. Podľa dnes už bývalého prezidenta sa však nedá prehliadať, že SR má v mnohých oblastiach problémy s vlastnou nútornou integráciou. Poukázal aj na roztrieštenú pravicu.

Polarizácia na Slovensku sa prejavuje tak v oblasti bohatstva a chudoby, pracovných príjmov, ako aj v prístupe k vzdelaniu, zamestnaniu a informáciám. „Nikdy doteraz nebolo tak extrémne koncentrovanie bohatstva a finančnej moci, ale aj informačnej moci v rukách takej úzkej elity, ako je to v súčasnosti,“ upozornil odchádzajúci prezident. V tejto súvislosti pripomenul, že Slovensko v čase realizácie nevyhnutných ekonomických reforiem, sprevádzaných negatívnym dosahom najmä v oblasti nezamestnanosti, nezasiáhli masové nepokoje. „Slovensko prejavilo obdivuhodnú sociálnu trpezlivosť a stabilitu,“ povedal ešte Ivan Gašparovič, ale bude to zrejme musieť byť veľkým „mementom“ aj pre novú hlavu Slovenska – Andreja Kisku.

Hlava štátu

Andrej Kiska sa narodil 2. 2. 1963 v učiteľskej rodine. Je druhýkrát ženatý a má štyri deti. V roku 1986 ukončil inžinierske štúdium v odbore mikroelektronika na Elektrotechnickej fakulte Slovenskej technickej univerzity v Bratislave. Po vysokej škole pracoval ako projektant. V roku 1990 odišiel do USA, kde pracoval ako predavač v obchode, na benzínovej pumpke, neskôr ako pomocný robotník na stavbe. Ako manažér a podnikateľ pracoval viac ako pätnásť rokov. Založil viaceré spoločnosti. V roku 2005 predal všetky svoje podiely v týchto spoločnostiach VÚB banke a rozhodol sa venovať charite. Spolu s priateľom založil v roku 2006 neziskovú organizáciu Dobrý Anjel, na financovanie ktorej daroval z vlastných peňazí milión eur. Dobrý anjel pomáha rodinám s deťmi, ktoré sa vinou závažného, život ohrožujúceho ochorenia dostali do ťažkej finančnej situácie, a je dnes najúspešnejšou nefiremnou charitou na Slovensku. V roku 2011 spoluzakladal Dobrých anjela v Českej republike. V roku 2012 sa Andrej Kiska rozhodol kandidovať na post prezidenta Slovenskej republiky ako nezávislý a nestránický kandidát. Dôvodom jeho rozhodnutia bolo rozhorčenie, v akom stave je naša spoločnosť, ako tradiční politici často zabúdajú na problémy skutočných ľudí. V druhom kole prezidentských volieb 29. marca 2014 bol zvolený za prezidenta Slovenskej republiky. Hlas mu dalo 1 307 065 voličov, čo predstavovalo 59,38 percenta zo všetkých odovzdaných hlasov. Funkcie prezidenta Slovenskej republiky sa ujal po zložení sľubu počas inaugurácie 15. júna 2014.

VŠIMLI SME SI

Chrapúnstvo bolo vždy chrapúnstvom. Bez ohľadu na to, či sa ho niekto usiluje obhájiť „módnyimi trendmi“ alebo iba „omladením“ vysielania. Keď sa z éteru ozve: „Ahoj, Robo,“ človek si myslí, že to zas nejaký trendy týnedžer robí lacnú „zábavu“ v lacnom komerčnom rádiu. A že sa, aj keď očividne nerozumie problematike, vydáva za naslovzatého odborníka.

Ahoj, Robo, no, veď teda...

Takáto rozhlasová epizóda zapadne akurát tak medzi telefonáty s poslucháčkami, ktoré ochkajú pri každom spojení so svojim vysneným sexidolom mužského pohlavia v tom alebo onom rádiu. Teda v súkromnom, opakujeme. Lenže podvečer v predmedardovskú sobotu sa podobná sprcha ozvala z rádia, ktoré si nemôže a nesmie dovoliť nijaké „hej ty“ už len preto, že je verejnoprávne a že je platené aj z nášho koncesionárskeho výpalného a čiastočne aj z daní. Teda z verejnoprávneho média. Iba pre zvedavých – bolo to niekedy medzi osemnástou a devätnástou hodinou a pravdepodobne to zaznelo v programe, ktorý vysielal prvý okruh. Kedysi výkladná skriňa média. „Moderátor“ sa tam v nejakom slovom vstupe pokúšal byť vtipný a vyprodukoval čosi ako glosu, ktorej obsah si hneď nechal schváliť „Robom“, a potom mu povedal aj ono „ahoj, Robo, no...“ alebo niečo také zahundral. A teraz vážne. Kódex redaktora verejnoprávneho média zakazuje prejavovať akékoľvek sympatie a antipatie ku komukoľvek na politickej scéne. Inými slovami – redaktor verejnoprávneho média si cez éter netyká s politikmi a už vôbec nie s predsedom vlády. Nech si to robí v nejakej mediálnej lokálke, ak má dostatok poslucháčov obdivujúcich taký „vysoký“ intelekt. Nech nás však verejnoprávne médium neznásilňuje plytkosťami podobného kalibru. Ide naozaj o znásilňovanie, keďže my nie sme tí, ktorí by vynútenému vzťahu poslucháč – RTVS mohli povedať nie. Minimálne v ekonomickej rovine koncešii. Alebo čo tak... ale nie, zatykať generálnemu riaditeľovi RTVS mi nedá, už len preto, že sa usilujem byť slušný.

Ján ČERNÝ

NIE dúhovej vzdelávacej kultúre vyučovaniu homosexuality

V nemeckej spolkovej krajine Baden-Württemberg rastie hnutie na podporu petície Nie vzdelávaciemu štandardu 2015 s dúhovou ideológiou. Informoval o tom aj ruský týždenník Rossijskaja gazeta (č. 8/2014).

Rodičia žiakov kategoricky vystúpili proti tomu, aby sa ich deti učili

nový predmet s názvom Možnosť sexuálnej rozmanitosti.

ČO INÍ NEPÍŠU

Petíciu proti novému vyučovaciemu predmetu podpísalo už stovadsaťtisíc občanov. Na uznanie iniciatívy úradmi stačí stotisíc podpi-

sov. Lenže kabinet ministrov spolkovej krajiny, zložený zo sociálnych demokratov a strany zelených, pokladá za vhodné týmto spôsobom „prevychovávať“ školákov, väčšina ktorých sa negatívne stavia k homosexualite.

Rodičia žiakov tiež žiadajú, aby téma netradičných sexuálnych vzťahov sa nepreberala v školách. Na internete sa už rozvinula búrlivá diskusia. Mnohí Nemci vidia v novom predmete najmä propagáciu homosexuality. Proti sa tiež vyslovili predstavitelia katolíckej a evanjelickej cirkvi.

Je skutočnosťou, že v roku 2009 Ústavný súd SRN rozhodol, že vyučovacie hodiny v školách venované sexuálnej výchove sú povinné pre všetkých žiakov bez ohľadu na vierovyznanie a názor ich rodičov. Vraj práve toto znamená nový vzdelávací štandard predkladajúci „vzdelanie výstarkov“ v oblasti sexuálnej rozmanitosti. Ak sa škola pridrižava náboženскеj neutralite a znášlivosti, povinné školské vzdelanie, vrátane sexuálnej výchovy, má prioritu pred právom rodičov na vzdelanie svojich detí (?)

Preklad: Ivan LUŽÁK
Karikatúra: L. KOTRHA

Striedanie prezidentských stráží

Roman Michelko

Ak by sme mali charakterizovať určujúcu atmosféru posledných týždňov Ivana Gašparoviča v prezidentskom úrade, tak musíme konštatovať, že slovenské príslovie o mŕtvých (odchádzajúcich) len dobre vôbec neplatilo. Ľudská malosť, malichernosť, nízkosť a úbohosť mali lukulské hody. V plnej nahote sa ukázala pravá podstata väčšiny slovenských médií, ktoré si neodpustili ešte raz si kopnúť do už bývalej hlavy štátu.

Každému súdnemu človeku muselo byť zle z tej záplavy podlých, primitívnych a vulgárnych karikatúr, komentárov priam prýščiach žľou, trápnych výpočtov jeho údajných zlyhaní, perverzného „ukájania“ sa na jeho brbtoch, ako aj pseudoučene debaty o tom, ako deformoval, či zneužíval ústavný systém. Paradox-

ne však práve tie isté „učené“ hlavy navrhujú rovnaké, a ešte omnoho častejšie zneužívanie, resp. využívanie prezidentských právomocí, samozrejme v prospech tých správnych politických síl.

Podme však k novej hlave štátu. V čase písania tohto komentára sa ešte nemohol nijako prejaviť, preto môžeme vychádzať len z jeho inauguračného prejavu a z typu ľudí, ktorými sa obklopil. Vo svojom prejave sa zdefinoval ako aktivistický a nadstranícky prezident. Dokonca sa nebal použiť slovné spojenie sociálna spravodlivosť a skutočne by sme radi verili, že nebude len prezidentom opozície.

Problém však je v obrovských očakávaníach, ktoré doňho vkladá väčšina médií a opozícia. Tu však treba jasne povedať, že opozícia ho

potrebuje oveľa viac než on ju, preto je celkom slušná nádej, že nepodľahne očakávaniam mnohonásobne skrachovaných politikov, ale bude svoj úrad vykonávať nadstranícky a konštruktívne. Aj keď vo-

KOMENTÁR

lebná kampaň nebola úplne gentlemanská, politický súboj nepresiahol neakceptovateľnú mieru a osobné vzťahy medzi prezidentom a premiérom nie sú také narušené, aby to malo traumatizovať spoločnosť.

Každopádne prvou veľkou skúškou jeho nezávislosti bude postoj pri vymenovaní dvoch nových sudcov. Ak by všetkých parlamentom zvolených kandidátov en bloc odmietol, bolo by to hrubým porušením ústavných zvyklostí, znamenalo by

to ostrý súboj so súčasnou vládou a zároveň aj s Ústavným súdom SR. Navyše by tento krok bol absolútne neobhájateľný.

Nikdy v minulosti si prezident nikdy kohabitujúci s inak orientovanou vládou nedovolili ignorovať rozhodnutie parlamentu. Prezident totiž nemá právo odmietnuť kandidátov, ktorých mu zvolí parlament, naopak má právo vybrať si z dvojnásobného počtu tých kandidátov, ktorí sa mu zdajú najpriateľnejší. Navyše odmietnutím ponúknutých a legitímne zvolených kandidátov by aj tak nič nedosiahol, lebo aj tých ďalších by volila tá istá parlamentná väčšina. Mohol by akurát tak paralyzovať činnosť Ústavného súdu SR, čo každý triezvo uvažujúci človek musí odmietnuť. Niet pochýb o tom, že prostiujúce médiá by mu tlieskali. Dá sa očakávať, že jeho okolie ho bude ovplyvňovať práve týmto smerom – tým by však len dokázal, že je poslušnou figúrkou v rukách tých najskompromitovanejších politických síl.

Kiskovo okolie ho navádza aj k iným nezvyklostiam. Napríklad jeho našepkávači ho vrah nahová-

raju, aby vymenil šéfu Ústavného súdu SR. To by však znamenalo obrovský konflikt s Ústavným súdom SR, ktorý by samozrejme riešil samotný Ústavný súd SR a s najvyššou pravdepodobnosťou by konštatoval hrubé porušenie ústavy. Treba teda veriť, že Kiska dostojí svojim sľubom a nestane sa bezmocnou figúrkou v rukách tej najradikálnejšej opozície.

Priestor na hlásanie svojich názorov a vízií bude mať aj tak. Ako prezident nebude mať problém dostať sa do médií. Ak bude hodnotovo, vecne či inak nesúhlasí s nejakým zákonom, ktorý prijme parlament, a vráti ho parlamentu využijúc svoje právo suspenzívneho veta, bude to vnímané ako štandardná súčasť politického zápasu a nijako zásadne by to nemalo narušiť vzťahy s vládou.

Andrej Kiska začína svoj mandát s relatívne veľmi veľkou mierou dôvery. Záleží len na ňom, či tento svoj osobný a aj politický kapitál udrží a zveľadí alebo poprie všetko, čo hlásal, a stane sa len figúrkou v rukách opozície. Verím, že si vyberie správne.

Letné galérie na koži

Maroš M. BANČEK

Doba sa mení a s ňou aj estetické štandardy. Kým v časoch Madame de Pompadour, teda v polovici 18. storočia, začal nástup rokoka a dámy v bohato nariasených romantických šatách s vyčesanými napudrovanými parochňami na hlavách si lepili na tvár znamienko krásy, teda takzvanú „mušku“, dnes si mladé dámy nechajú na rôzne partie tela radšej niečo vytetovať. Spomínaná Madame de Pompadour nebola len milenkou Ľudovíta XV., ale do značnej miery pohla aj intelektuálnym statusom Francúzska. Bola to ona, ktorá podporovala encyklopedistov; Voltaire vďaka jej ochrannej ruke mohol spokojne písať svoje, pre vtedajšiu cirkev neprijateľné diela a dokonca aj vtedy len osemročný Mozart koncertoval na kráľovskom dvore. Ale naspäť k rôz-

ny obrázkom, ktoré si dnes časť populácie necháva za nemalé peniaze vpichovať pod kožu. Zhruba pred päťtisíc rokmi tetovanie v európskych končinách označovalo príslušnosť ku konkrétnemu klanu, teda rodu. Do-

POZNÁMKA

kazuje to aj populárny Ötzi, ktorého pomerne zachované telo našli v alpском ľadovci na začiatku deväťdesiatych rokov. Neskôr tento spôsob „skrášlenia“ tela vymizol a na sklonku dvadsiateho storočia mali v našich končinách tetovania najmä zaslúžilí recidivisti a sem-tam nejaký z mnohých zamestnancov našej riečnej či námornej plavby. S nástupom deväťdesiatych rokov sa situácia zmenila. Športovci, speváci, najmä rape-

ri, rôzne viac či menej umelo vygenerované celebrity nášho šoubiznisu majú tetovanie ako dôkaz vlastnej jedinečnosti. Samozrejme, že médiami ovplyvnená mladá generácia na tento estetický diktát reaguje kladne. Došlo k paradoxnej situácii, že to, čo pôvodne malo zdôrazňovať jedinečnosť a individualitu, zmenilo sa na znak stádovitosti. Ale tak to už chodí. Jednoducho kultúrna globalizácia prináša so sebou aj podobné efekty. Teraz, keď z nás horúce leto zoblieka jednu vrstvu šiat za druhou, máme možnosť obdivovať na uliciach galériu viac či menej podarených výtvarov z tetovacích salónov. Rôzne nápisy, ponajviac v angličtine, piktogramy či štylizované kresby a niekedy, u tých solventnejších či extravagantnejších, aj ikonické postavy globali-

zovanej popkultúry. Na druhej strane je úsmevné vidieť na vypracovanom bicepse slovenského mládenca tvár odbojného indiánskeho náčelníka Geronima, prípadne na nežnom chrbte mladšej dámy úsmev filmovej ikony šesťdesiatych rokov Marilyn Monroe...

Celková kultúrna klíma sa skladá z mnohých fenoménov. Internet a všeobecne masový vzostup digitálnej komunikácie spôsobuje efekt, ktorému sa občas hovorí aj „globálna dedina“. Dala by sa charakterizovať ako priestor od New Yorku azda až po Peking, kde každý vie, kto je momentálne vychytenou hviezdou, a ako musí vyzerať, rozprávať, čo musí čítať a počúvať, aby bol v tej „dedine“ považovaný za úspešného. Niekedy sa pristihnem pri myšlienke, ako budú vyzerať domy dôchodcov o takých päťdesiat rokov, ak vôbec ešte pri súčasných ekonomických a sociálnych tlakoch prežijú. Možno si tam niekde v ústavnom parku na lavičke bude babička a dedko ukazovať vytetované mená svojich detí, ktoré pre zaneprázdnenosť nie a nie prísť na návštevu.

SPOZA OPONY

Zahraničná politika nám v posledných týždňoch ukázala s novou naliehavosťou, ako potrebujeme sklbiť dovedna naše záujmy s plnením medzinárodných záväzkov. Presnejšie, aby sme vedeli ochrániť naše záujmy a zároveň nespochybniteľne plnili práve tak spojenecké povinnosti, ako aj záväzky. Po prvý raz sme sa ocitli uprostred geopolitického sporu takých rozmerov, kde sa prekrýva politika a ekonomika vo veľkom medzinárodnom rozsahu za účasti najsilnejších hráčov. Je to zložité a vyžaduje si to veľa zasvätenej, kvalifikovanej pozornosti.

U nás je problém, že už samotný termín slovenská pozícia, vlastné slovenské záujmy znie podozriavo, ako by to bolo v priamom rozpore s našou európskouslušnosťou. Ale nie je to tak. Treba robiť všetko preto, aby sme naliehavo obhájili slovenské záujmy a slovenskú pozíciu. Ukázalo sa to v kríze, keď Slovensko, jeho vláda čelili aj

neriešiteľným požiadavkám Ukrajiny, povedzme na dodávky plynu.

Náročnosť politiky treba podporiť náročnosťou verejnosti na kvalifikovanú sloven-

ským výročím vstupu do Únie len dvadsaťosem percent ľudí vyjadrilo s ňou spokojnosť.

Pohľad na Nemecko je tiež poučný. Väčšina Nemcov považuje postup Ruskej federácie na

ku, tridsaťosem percent považuje doteraz prijaté sankcie za dostačujúce a tretina by chcela sankcie zrušiť. Podľa reprezentatívnych prieskumov je sedemdesiatosem percent obyva-

E. Kukan, osobitne komisárka Ashtonová nenaplnila možnosti svojho úradu. Je to aj poznanie verejnosti z posledných desiatich-pätnástich rokov. Vojna v Iraku sa začala sankciami – a skončila sa vojenským vpádom, ktorý bol zdôvodnený ľžou o zbraniach hromadného ničenia. Túto vojnu masívne podporili politici a médiá o. i. na Slovensku v rámci spojeneckej koalície vytvorenej len pre vpád do Iraku. Termíny ako sloboda, ľudské práva, demokracia a demokratické voľby a odstránenie diktátorov a diktatúry sa priam znemožnili, lebo slúžili na zdôvodnenie sankcií a potom vojenského vpádu. Je to súčasť aj našej novej slovenskej skúsenosti. Preto je to dôležité. Musíme si uvedomiť naliehavosť používania správnych slovenských výrazov, takej slovenčiny, ktorá nás nevedie do chaosu akejkoľvek propagandy, ale verejne povedie k pochopeniu slovenských záujmov, dôležitosti slovenskej pozície ako legitímnej súčasti vytvárania europozície.

Prečo treba slovenskú pozíciu

Dušan D. KERNÝ

skú pozíciu. Narastá totiž priepasť medzi smerovaním európskej politiky ako celku a názormi verejnosti. U nás zohrávajú neraz prieskumy inštitúcií pre verejné otázky akoby úlohu tieňovej vlády, majú nielen formovať, ale priam určovať verejnú, ale aj politickú mienku. Pohľad do zahraničia však ukazuje, že tak na Slovensku, ako aj inde narastá masa kritického nesúhlasu s niektorými zásadnými postojmi vedenia Únie či Aliancie. V Čechách napríklad pri de-

Kryme a na Ukrajine – na rozdiel od nemeckej vlády a nemeckých médií – za zdržanlivý; päťdesiatštyri percent opýtaných v sociologických prieskumoch si myslí, že Západ by mal priznať pripojenie Krymu k Rusku, päťdesiatpäť percent sa s pochopením stavia k tomu, že Ruská federácia považuje Ukrajinu a osobitne Krym za svoju sféru vplyvu. Podľa reprezentatívnych prieskumov len dvadsaťdva percent Nemcov podporuje zosťvenie sankcií voči Rus-

telov Nemecka kategoricky proti akémukoľvek silovému zásahu aliancie NATO proti Rusku, ak by ono zasiahlo ozbrojenými silami na území Ukrajiny. Je teda hlboký rozdiel medzi politikou a verejnosťou, Nemecko nie je výnimka.

Odráža sa v tom aj nesúhlas s politikou Európskej únie, ale aj terajšej americkej administratívy. Nie je to čierno-biele, je v tom dosť sklamaní nad zahraničnou politikou Únie, kde, ako sa veľmi mätko vyjadril aj

SEBAOBRAHA

Dôvera k politikom neustále klesá. Problém sa netýka len Slovenska, ale aj iných štátov. Na neutešený stav poukázala Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) vo svojej nedávnej štúdií o príjmových rozdieloch medzi bohatými a chudobnými. Najmä chorá polarizácia bohatstva môže za súčasnú zlú situáciu. Aj (ne)účasť Slovákov pri volebných urnách je jasným zrkadlom.

Jasné zrkadlo

Volíči si často spájajú pôsobenie politikov so zodpovednosťou za svoju finančnú situáciu. „Ak existuje dlhodobá ekonomická kríza, akej sme teraz svedkami, tak z tohto stavu prirodzene vinia politikov, ktorí im často sľubujú blahobyt a stabilitu, keďže tým obhajujú svoje zášahy do ekonomiky a života ľudí,“ povedal analytik Ivan Reguli. Pod sľubmi má na mysli aj rétoriku o sociálnej spravodlivosti a rovnosti, ktorú občania od politikov počujú, ale výsledky nevidia v praxi. Rastúca nedôvera súvisí aj s korupčnými kauzami, ktoré veľa ľudí vníma ako príčinu bohatnutia vyšších vrstiev. „Osobné prepojenia medzi ekonomickými skupinami a politikmi sú vnímané veľmi citlivo. To sú podľa mňa hlavné dôvody, pre ktoré si ľudia tieto dve veci spájajú,“ dodal Reguli.

Politológ Martin Klus vidí stratu dôvery k politickým riešeniam vecí v nenaplnení sľubov volenými zástupcami. Podľa neho môžu prispievať k nedobrému stavu dôvery voči politikom aj médiá. „Tie totiž, pochopiteľne, informujú o negatívnych javoch, medzi ktoré patrí okrem iného aj korupcia, klientelizmus či nepotizmus, čím často navodzujú dojem univerzálnosti týchto problémov v politike bez ohľadu na osobu, stranu či politickú funkciu...“

Spisovateľ Luboš Blaha k tomu uvádza: „Médiá zohrávajú v modernom svete podobnú úlohu, akú mala kedysi cirkev, rodina, škola či iné socializačné ustanovizne. Čím viac sa život človeka individualizuje a odcudzuje, tým viac nad ním v procese socializácie získavajú moc neosobné masmédiá, ktoré mu sprostredkujú, čo by si mal myslieť, čo by ho malo zaujímať. Väčšina ľudí tomuto obrazu nekriticky podľahne a prijíma ho bez akejkoľvek reflexie. Ak sa v médiách – či už je to v amerických filmoch, sitcomoch, v správach, komentároch alebo v televíznych diskusiách – možno stokrát denne podprahovo zopakuje, že by sme mali myslieť predovšetkým na seba a našim hlavným cieľom by malo byť zbohatnúť, vybudovať si kariéru a bezbreho konzumovať, väčšina ľudí to vníma ako fakt, ako pravdu, ako niečo samozrejmé. Médiá vytvorili vlastný svet, akýsi matrix, v ktorom umelo udržujú myšlienke ľudí.“

Stúpanie nedôvery k politikom by sa vraj dalo zastaviť kontrolou plnenia predvolebných sľubov. To znamená, že politici by mali pravidelne skladať občanom účty pri snahe o znovuzískanie mandátov vo voľbách. „Skutočné vyvodenie politickej, ale aj trestnoprávnej zodpovednosti voči konkrétnym politikom by mohlo opätovne priniesť dôveru v politiku a politikov aspoň u časti verejnosti,“ dodal politológ Klus. V súčasnosti s tým je nutná aj zmena volebného, a teda celého politického systému priamej občianskej demokracie, do ktorej treba vniesť podstatne viac osobnej zodpovednosti, transparentnosti a otvorenej komunikácie s občanmi.

Robert LANDIS

Naši špekulanti už zas chystajú krádež storočia s vodou Naše bohatstvo potečie za hranice

Ivan BROŽÍK – Foto: archív SNN

Novela vodného zákona je „šitá“ na mieru nateraz neznámych podnikateľských skupín, ktoré pripravujú obchod storočia – masívny vývoz vody zo Slovenska. Novela vodného zákona pravdepodobne urobí z vody voľne obchodovateľnú komoditu, a najmä umožní jej vývoz zo Slovenska v neobmedzenom množstve. Bez takejto novely zákona by sporný obchod nebol možný. Spoločné vlastníctvo vody sa v prípade jej prijatia stane predmetom špekulácií.

Global Water Partnership

Údaje už existujú a sú pripravené projekty na masívny vývoz vody zo Slovenska, ktorý sa má uskutočňovať potrubiami a tankerami. Najväčší záujem je o vysokokvalitnú vodu Žitného ostrova, z ktorého sa má vyvážať až 8 688 litrov vody za sekundu! To predstavuje viac ako osemdesiat percent celoročnej spotreby vody na Slovensku. Najväčším rizikom je, že toto množstvo sa má vyvážať bez toho, aby bol dopredu známy vplyv čerpania a vývozu na obyvateľstvo a životné prostredie (rapídny pokles hladiny podzemnej vody, pokles zásob pitnej vody, prípadne kontaminácia toxickými látkami).

■ ZAKROČÍ PARLAMENT?

V čase uzávierky tohto čísla SNN sa javilo, že novelu zákona budú poslanci parlamentu podrobne posudzovať až na júrovej schôdzi. Sú v nej viaceré dobre znejúce paragrafy, ktoré definujú vodu ako životne dôležitú zložku životného prostredia a nenahraditeľnú surovinu prírodného bohatstva, ktorá má strategický význam pre bezpečnosť štátu. Predkladateľ sa odvoláva na judikát Európskeho súdneho dvora, že voda je tovarom, nemal však zatiaľ odvahu vložiť túto definíciu do zákona.

Premyslený je aj mechanizmus povoľovania vývozu, ktorý naozaj vyzerá, že štát chce obchodovaniu s vodou zabrániť. Formálne majú o vývoze rozhodovať príslušné vodoprávne orgány (úrady životného prostredia). Hlavnú rozhodovaciu právomoc však zákon ponecháva v rukách úradníkov štátu, ktorí budú môcť selektovať, komu biznis povolí a komu nie. Za svoje rozhodnutia však neponesú zodpovednosť, pretože podľa osvedčeného scenára sa skryjú za kolektívne rozhodnutie vlády.

■ PODOZRIVÉ TICHŔ

Občan v návrhu novely zostal mimo rozhodovania. „Vôbec sa nečudujeme, že lobistické skupiny sa proti tomuto návrhu nepostavili,“ hovorí RNDr. Elena Fatulová, predsedníčka medzinárodnej organizácie Global Water Partnership Slovensko, odborníčka na hydrogeológiu. Na riziká legalizácie takéhoto špekulatívneho biznisu s vodou upozornila hromadná pripomienka verejnosti, ktorú podali RNDr. Elena Fatulová a Ing. Jaroslav Baran z OZ Rieka – združenie na ochranu vodných tokov. Počas necelých dvoch týždňov pripomienku podporilo vyše tisícšesťsto občanov.

„Biznis s vodou je veľkým hazardom najmä z dôvodu poklesov vodných zásob v dôsledku klimatických zmien. Tie sú evidentné a ich následky pociťujú aj v týchto dňoch poľnohospodári a občania v mnohých oblastiach Slovenska. Žiadna rozumná vláda sa do takého riskantného obchodu nepúšťa,“ upozorňuje Ing. Vladimír Mosný, PhD., odborník na hydrologiu, zaoberajúci sa hydrologickými procesmi desiatky rokov.

■ SÚHLAS KABINETU

Materiál prešiel vládou a nezabrali ani argumenty o pripravovaných opatreniach Európskej komisie, ktorá sa na základe petície občanov Európskej únie (doteraz ju podporilo vyše 1,7 mil. občanov EÚ) chystá takéto nekalé obchodovanie s vodou zastaviť. Bez odpovede zostala aj otázka, čo núti Slovensko, aby bolo prvou krajinou Európskej únie, ktorá takýto ri-

Našiel som Gabrielu Čiasnochovú

Drahoslav MACHALA

Titulok je trochu zavádzajúci, ale chcel som ho takýto, aby priťahoval pozornosť. Dostal som totiž prostredníctvom redakcie SNN a Lubky Rišianovej list od Gabriely Čiasnochovej, z ktorého citujem: „Reagujem na Váš článok zo Slovenských národných novín pod názvom Bronzový reliéf Adely Ostrolúckej. Ja som tá Kropaňka, ktorá z dôchodku prispievala na Adelu Ostrolúcku, kým suma nedosiahla výšku štyritisíc korún. Volám sa Gabriela Čiasnochová. Napriek tomu si vážim, že si na môj počín pamätáte. Miestny úrad a pani starostka Mirka Bučanová nás s manželom pozvala na oslavy do Ostrej Lúky, ktoré sa usporadúvajú už viac rokov a majú názov Jar Adely Ostrolúckej. Som veľmi rada, že Vaše úsilie, pán Machala, dosiahlo svoj cieľ a Váš sen sa zmenil na skutočnosť, že má Adela Ostrolúcka vo svojom rodisku krásny bronzový reliéf. Azda by som aj bola 17. mája na oslavu prišla, ak by ma bol dakto upozornil. (Pani Čiasnochová, to je trošku zložitej-

šie, veď vidíte, že i ja som len lovil v pamäti a namiesto krstného mena Gabriela som Vám prisúdil nové Grétko, ale som rád, že ste sa neurazili, lebo išlo najmä o to, vzdať úctu Vašej nezištnosti! – poznámka autora). Od roku 2008 sme sa s manželom presťahovali do Košíc. Deti sa nám osamostatnili, založili si rodiny. Syn žije v Bratisla-

O ČOM JE REČ

ve a dcéra vo Francúzsku. Doktorandské štúdium si robila v Ženeve – jadrovú fyziku v CERN-e. Ako bývalá pedagogička, ktorá vyrástla na ornamentike, som sa začala po vydaní knihy A. Kostelničákovvej Čaro ornamentu venovať propagácii osobnosti a diela ornamentalistu Š. L. Kostelničáka. Pravdaže, aj kvôli svojim ‚francúzskym vnúchatám‘. Organizujem výstavy, robím semináre s premietaním a tvorivou dielňou Škola ornamentu podľa Š. L. Kostelničáka. Urobila som päť druhov skript – príručiek – ako pomôcku najmä pre učí-

teľov, ale aj ďalších záujemcov o slovenský ornament. Založila som v roku 2010 v Košiciach výtvarnú súťaž v kreslení a maľovaní ornamentov Kolorit slovenského ornamentu a v roku 2010 som zorganizovala aj zájazd do rodiska umelca Po stopách Š. L. Kostelničáka. Robím čosi, čomu vravím tlačoviny – skladačky, a do dnešného dňa som ich vytvorila deväť druhov. Zamerala som sa na slovenské dejiny a slovenský ornament: Bohatstvo slovenského národa, 20. výročie vzniku Slovenskej republiky, ale aj na 95. výročie podpísania Pittsburskej dohody, 1 150. výročie príchodu svätých Cyrila a Metoda na územie Slovenska, na Deklaráciu slovenského národa, na prvú Slovenskú republiku, na generála Milana Rastislava Štefánika, na 150. výročie narodenia Andreja Hlinku, na Jozefa Tisa. Rozpracovaného mám ešte Samuela Tomášika i Janka Matúšku. Práve som začala aj s Ludovítom Štúrom, ktorého veľké 200. výročie narodenia si pripomenieme na budúci

rokom (2015). Pišem Vám najmä kvôli nemu. Do tlačoviny by som rada umiestnila aj fotografiu odhaleného reliéfu Adely Ostrolúckej (ak by som sa k nej nejako dostala). Popriprave by som publikovala dačo aj z ohláseného článku spisovateľa Ivana Staduckera. V tlačovinách – skladačkách vždy uvádzam aj použitú literatúru. Nielen zo slušnosti, ale aj kvôli čitateľom, ktorých téma osloví a prejavia o ňu hlbší záujem. Tlačoviny – v prípade Vášho záujmu – Vám môžem na ukážku poslať, aby ste mali predstavu. Mladý slovenský historik Martin Lacko mi povedal, že by bolo vhodné propagovať ich v SNN..., ale nemám vhodné kontakty. Dnes každý propaguje seba a nie prácu iných.“

Tak ako vidíte, milá pani Gabriela, predsa len sa našlo miesto aj spôsob, ako aj takto verejne oceniť Vašu prácu. Nikto, kto niečo pekné a vzácne vykonal pre slovenský národ, nesmie byť zabudnutý. Preto som aj v rubrike O čom je reč venoval poctu Vám, slovenskej vlastenke Gabriele Čiasnochovej. Želám Vám pokojný a tvorivý čas na dôchodku a radosť z práce pre slovenský národ. Napísal som starostovi Ostrej Lúky Jurajovi Jelokovi a poprosil som ho, aby Vám fotografiu bronzového reliéfu Adely Ostrolúckej poslal. Pekné dni do Košic...

Zabudnuté výročie smrti gubernátora Slovenska Karla Bacílka

Tragikomédia povstaleckého spojára

Ján ČOMAJ – Foto: archív SNN

Prednedávnom minulo štyridsať rokov od úmrtia najvyššieho vládcu Slovenska v päťdesiatych rokoch, prvého tajomníka Ústredného výboru KSS Karla Bacílka. Karla a nie Karola, lebo bol Karel, teda Čech a vlastne aj český bolševický gubernátor na Slovensku. Žezlo si vyslúžil počas pôsobenia v Moskve (1939 – 1940), kde absolvoval potrebnú prípravu, a po februári 1948 sa skvele osvedčil vo funkcii ministra vnútornej bezpečnosti v krvavých rokoch justičných vrážd.

Desať rokov bol potom Karel Bacílek najsilnejším mužom na Slovensku – hodno si ho teda pripomenúť. A pred blížiacim sa sedemdesiatym výročím Slovenského národného povstania spomenúť aspoň históriu o tom, ako si plnil funkciu spojovateľa medzi Kremľom a veľkým Červenej armády na jednej strane a povstaleckým ústredím na strane druhej. Karolovi Šmidkemu, vedúcej osobnosti povstania za komunistický odboj, pridela Moskva ako radistu práve Bacílka. Mal udržiavať Šmidkeho spojenie s Moskvou.

ZAKOPANÁ VYSIELAČKA

Keď Bacílka sovietske lietadlo zhodilo aj s vysielaczkou z neznámych dôvodov nad územím Poľska, zakopal ju na mieste zoskoku kdesi pri Varšave – miesto si však označil ledbabolo, značku viac nenašiel, a teda ani vysielaczkou. Keď po niekoľkých týždňoch dovandroval z Poľska na Slovensko, Slovenská národná rada zistila, že ich spojovateľ je bez techniky, a rýchlo preňho hľadala novú vysielaciu zariadenie. V čase vojny, keď sa museli evidovať dokonca rádioprijímače, to zrejme nebolo jednoduché. Nakoniec sa spojovacím dôstojníkom,

zapojeným do priprav SNP, podarilo ukoristiť vysielací aparát, ktorý agenti Ústredia štátnej bezpečnosti našli u zadržaného ruského vyzvedača. Cez veliteľstvo pozemných vojsk v Banskej Bystrici, kde bolo centrum vojenského povstania, dostal vysielacie zariadenie Karol Šmidke a ten ho aj s návodom na obsluhu poslal osobitnou spojkou Bacílkovi.

DOKOPANÉ SPOJENIE

Karel Bacílek však ani teraz spojenie nedosiahol, lebo medzitým zabudol, na akej vlnovej dĺžke má fungovať. Šmidke prosil kdekoho, aby spojenie zabezpečil, ale nebolo to jednoduché, keďže skúsení rádiooperátori nepoznali potrebné koordináty a Bacílek ich zasa nesmel nikomu prezradiť. Nakoniec prišla vysielacika letecky z Londýna, zhodili ju padákom na dohodnutom mieste. Poslal ju k nám Vladimír Clementis, pôsobiaci už pri Benešovej exilovej vláde a v rozhlasovej stanici BBC. Bacílek sa s ňou znova pokúšal nadviazať spojenie s Moskvou už v čase, keď mal stanovište v lesnej chatke pri Sučanoch. Spojenie opäť nenadviazal. Pípal dovtedy, kým gestapo vysielaciku nezameralo. Než k jeho skryšii nemeckí poľ-

ni žandári, operujúci na našom území už pred povstaním, došli, Bacílek musel odísť do Mošoviec. Aby sa aparáty nedostali do nepovolaných rúk, tak obe vysielaciky – ukradnutú z ÚŠB aj tú londýnsku – viezol za ním v drevenom vojenskom kufrí a plecniaku istý povstalec Figura. Polícia obe vysielaciky našla pri náhodnej kontrole na stanici vo Vrútkach a zadržala ich aj s partizánom Figúrom.

BEZ SPOJENIA...

Veď to poznáte... niet velenia. Po celý čas, od leta 1943, keď vzniklo ilegálne vedenie budúceho povstania, až takmer do jeho vypuknutia, nemala teda povstalecká Slovenská národná rada spojenie s Moskvou, so sovietskym armádnym velením, so štáбом maršala Koneva, ktorý bol v čase SNP pri L'vove, ani s partizánskym štáбом v Ukrajine, ktorému sovietski partizáni na našom území podliehali.

Tonie je humoreska. Potvrďuje to aj Gustáv Husák vo svojom Svedectve o SNP – a nikto si isto nemyslí, že by práve on chcel zosmiešniť či dehonestovať povstanie, ktoré si vo svojich pamätiach takmer privlastňuje.

Keď sa začiatkom šesťdesiatych rokov začal v slovenskej

Karel Bacílek v čase SNP.

spisovateľskej a novinárskej obci demokratizačný pohyb, s ktorým si trúfala sympatizovať aj časť komunistickej strany, a keď sa budúci predstavitelia demokratického procesu v Česko-Slovensku dostávali nielen k slovu, ale aj do funkcií (A. Dubček, A. Ťažký, O. Grieš, J. Zrak, J. Turček a i.), ocitol sa K. Bacílek v postavení mimo hry. A keďže mal v tú jar 1963 už šesťdesiatšesť rokov, potichu ho odvolali zo všetkých funkcií (člen predsedníctva ÚV KSS, člen predsedníctva ÚV KSS, prvý tajomník ÚV KSS, predseda Slovenského ústredného výboru Národného frontu) a poslali do dôchodku.

V tom čase sa špičkoví bratislavskí šachisti stretávali na balkóne kaviarne Novej scény. Naši starí veľmajstri dlho spomínali na Bacílka, ktorý – už na dôchodku – začal chodiť medzi nich hrať a prehrávať. Iba tu a tam sa niekto z nich zľutoval...

FEJTON

Kto je najmúdrejším stvorením na zemi? Hovorí sa, že človek. A kto je zas na planete najhlúpejší tvor? V poslednom čase ma začala trápiť najmä táto protiotázka. Vari aj preto, že odpoveď mi bola jasná ako rovnomenné lyžiarske stredisko v Nízkych Tatrách... Niektorí z nás nie sú práve prototypom akčného človeka, ktorý sa vrhá z útesov alebo, nedajbože, vstáva pred desiatou hodinou ráno.

Keby sme tak mohli ležmo-bežmo...

Sú to skôr poctiví lenivci, ktorí si vedia svojrázne odôvodniť každé ničnerobenie. Lenže toto moje zmyšľanie výrazne nabúrál jeden odsek v knihe o mexickom kmeni Tarahumarov. Chcela som sa presvedčiť o tom, že mňa sa ten odsek netýka. Pocítila som smäd, ale práve som sa tak dobre uložila na gauči, že som pár glgov tekutiny radšej odložila na neskôr. Knihu som dala nabok práve v momente, keď sa v televízii objavil muž s tričkom s nápisom grapefruit, ktorý propagoval krájač ovocia a zeleniny. Zakaždým mi nevysvetliteľne vytrvalo liezlo na nervy – ako keby ten snaživec na štíte chcel zapichnúť svoju grapefruitovú zástavu.

Stláčam tlačidlá ovládača s očami zapichnutými do obrazovky. Nič, nič, nič, nič... Ale niečo tam predsa musí byť! Ha! Paráda, dvestošesťdesiateósmo pokračovanie Priateľov. Obloha za oknami zatiaľ stmavla, vtáčiky postavili svoje hniezdo, strom vytlačil prvé zelené lístky a ja som vyriešila zápletku v Priateľoch...

Pod pojmom pokrok bol kedysi myslený rozvoj motorických zručností alebo dokonca aj myslenia, a tak teraz si už užívame naše genetické dedičstvo kvasením na gauči. No a? Hovorím si. Nevycvičíme si svoj mechúr, keď sa nám nechce prejsť ani na záchod? Ďalšia generácia ľudí bude mať možno privlastok veľkomechúrni... Takéto vzácne dedičstvo odovzdáme svojim nasledovníkom, samozrejme okrem iného. Ale nie, neďakujte. Radi sme sa nenamáhali. V spomínanom odseku sa autor zamýšľa nad koncom sveta. Hindovia predpovedali, že svet nezanikne tak, ako to predpovedá Hollywood. Teda rôznymi jadrovými bombami, inváziou mimozemšťanov na Zem (úprimne, čo by tu už len hľadali, a ešte úprimnejšie, čo by tu našli) alebo iným veľkým treskom-vreskom. Predpovedali, že svet zanikne obrovským zivnutím. Naše ničnerobenie nás pohltí ako veľká vlna. No, pravdupovediac, to ma prebralo. Tak si musím ísť opäť na chvíľku ľahnúť. Veď mňa sa to aj tak netýka...

Alžbeta HALMOVÁ

Lenivosť – boží hriech.

ZIPAVA

Život
s prírodou

- Pokojné prostredie Stupavy vhodné aj pre rodiny s deťmi
- Priamo v areáli detské ihrisko a športoviská
- Príroda aj kompletná občianska vybavenosť na dosah

www.zipava.sk

VIENNA GATE

Život
v centre diania

- Výborná poloha s rýchlou dostupnosťou centra Bratislavy
- Výnimočná architektúra komplexu a flexibilné zmeny interiérov jednotlivých bytov a apartmánov
- Obchodné a kancelárske priestory na prenájom

www.vienna-gate.sk

MANHATTAN

Život
s nadhľadom

- Moderné bývanie v americkom štýle
- Všetko pre aktívny život s priateľmi
- S výhľadom na dominanty hlavného mesta

www.americkebyvanie.sk

ZIPP BRATISLAVA, spol. s r. o., je spoločnosť s viac ako 50-ročnou tradíciou v stavebnej výrobe. V roku 2004 sa stala súčasťou európskeho stavebného koncernu STRABAG.

- Dodávka a realizácia na kľúč
- Realizácia inžinierskych stavieb
- Výroba a montáž prefabrikovaných konštrukcií
- Rekonštrukcie historických a pamiatkovo chránených stavieb

www.zipp.sk/development

zipp

Predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav BAŠKA História a súčasnosť majú tisíc chutí

Na čele vyššieho územného celku je ako predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja Jaroslav BAŠKA od „župných“ volieb v novembri minulého roka. Zároveň je aj poslancom Národnej rady Slovenskej republiky a tiež vedúcim delegácie NR SR v Parlamentnom zhromaždení NATO. Je krajským predsedom strany SMER-SD v Trenčíne. Občas rád pripomína vetu, ktorou sa riadi ako osobným pravidlom: Nikdy sa nebite so sviňou, lebo obaja sa zašpiníte, ale tej sviňi sa to na rozdiel od vás páči...

Roman KALISKÝ-HRONSKÝ – Foto: archív SNN

• **Kandidovali ste za politickú stranu Smer-SD. Vedeli by ste si predstaviť svoju kandidatúru aj ako nezávislý a dokázali by ste podľa vás aj tak vyhrať?**

Stranu SMER-SD som si vybral pre sociálnodemokratické hodnoty, ku ktorým sa hlási a ktoré na Slovensku presadzuje. Tieto hodnoty sú mi blízke a som s nimi stotožnený, a preto som sa ani nezaoberal myšlienkou byť nezávislým kandidátom.

• **Ako funguje vaša spolupráca s Richardom Rybníčkom, primátorom krajského mesta Trenčín?**

Je štandardná, konštruktívna a zodpovedá forme spolupráce, ktorá je príznačná pre predstaviteľov regionálnej a miestnej samosprávy. Navyše si myslím, že na túto komunikáciu, nielenže sme odkázaní, ale v tomto prípade platí aj to, že sme ochotní komunikovať o všetkom, čo je pre ľudí tohto kraja potrebné.

• **V jeseni sa u nás skončí superelebný rok, keď budú komunálne voľby. Čo od nich očakávate?**

Som pevne presvedčený, že si ľudia v komunálnych voľbách budú vyberať kandidátov, ktorých odborné schopnosti dobre poznajú. Spolupráca so samosprávami je dôležitá v každej oblasti rozvoja kraja. Preto verím, že výsledky komunálnych volieb budú začiatkom, respektíve pokračovaním konštruktívnej spolupráce miestnej a regionálnej samosprávy.

• **Ako v kraji čerpáte eurofondy a čo podľa vás predznamená malá účasť slovenských voličov vo voľbách do Európskeho parlamentu?**

Sústreďujem sa na plánovanie čerpania v programovom období 2014 – 2020. Postavenie regiónov v rámci Európskej únie z roka na rok silnie, čo je predzvesťou, že silný región bude prinášať väčšiu kvalitu života pre ľudí. Preto v plánovacom období chcem využiť tieto prostriedky do posledného centa vo všetkých oblastiach, ktoré EÚ ponúkne.

Napriek tomu, že sme už desať rokov členmi EÚ mám pocit, že nám zlyhá informačný servis o EÚ, málo o nej vieme a ľudí málo informujeme. Zrkadlom toho je aj najnižšia účasť u nás vo voľbách do EÚ. Mohol k tomu pomôcť aj fakt, že za posledný polrok sa na Slovensku konalo štvoro volieb a ľudia sú už z nich azda aj unavení.

• **Z dnešného územia TSK pochádzali mnohí významní vlastenci. Spomeňte Štúra, Štefánika, Dubčeka, množstvo známych umelcov a športovcov. Matica slovenská ich verejnosti neustále pripomína. Aký je váš vzťah k tradičným hodnotám, k osobnostiam a aj k Matici slovenskej?**

Navštívil som viaceré miesta, kde sa narodili, prípadne aj neskôr pôsobili významní osobnosti nášho kraja. Takisto sa stretávam so zástupcami miestnych odborov Maticy slovenskej, ako aj s jej čelnými predstaviteľmi.

Môj vzťah k osobnostiam možno vyjadriť veľmi jednoducho. Vážim si a rešpektujem každú významnú osobnosť a som hrdým Slovákom. Mal som kedysi možnosť ostať natrvalo v zahraničí, kde som pôsobil, ale začalo ma to ťahať domov. Hovorím si, načo sa mám ponúkať inde, keď vedomosti môžem využiť doma?

• **Trenčiansky kraj je známy historickým osídlením aj pamiatkami. Dokázate to využiť na zlepšenie cestovného ruchu v kraji, ktorého ste najvyšším predstaviteľom?**

Na pamiatky v Trenčianskom samosprávnom kraji som aj ja hrdý. V súčasnosti pripravujeme novú koncepciu rozvoja cestovného ruchu Trenčianskeho kraja. Je to kraj tisícich chutí a túto myšlienku chceme presadzovať. Či už návštevníci „dostanú chuť“ navštíviť naše pamiatky, aktívne športovaním tráviť voľný čas alebo si oddýchnuť v našich kúpeľoch, ochutnať tradičnú kuchyňu... Už v tomto čase sa pripravuje veľký projekt s pracovným názvom Vážska cyklotrasa. Predbežne sa jej celková dĺžka v TSK odhaduje na sto kilometrov a mala by poskytovať zaujímavé športové vyžitie pre rodiny s deťmi, pre korčuľiarov a všetkých, ktorí si radi odbehnú aj za kultúrnymi pamiatkami. Aj to je jedna veľmi inšpiratívna a moderná forma rozvoja turizmu a cestovného ruchu.

• **V kraji máte dostatok mladých ľudí, ale zároveň mu starne populácia – čo s tým?**

tím na stúpajúci počet seniorov a s ohľadom na vývoj chorobnosti seniorov.

• **Aká je starostlivosť TSK o školstvo a kultúru?**

V zriaďovateľskej pôsobnosti TSK je štyridsaťtri stredných škôl. Žiaci mnohých z nich dosahujú vynikajúce výsledky v celoštátnych aj medzinárodných súťažiach. Som osobne pyšný na úspechy našich sočkárov. TSK venuje maximálnu pozornosť podpore rozvoja stredného školstva v kraji, prioritne odborného vzdelávania. Pre mňa veľmi aktuálnou témou je problematika duálneho vzdelávania na stredných odborných školách, a teda aj prepojenia škôl so zamestnávateľmi. Náš kraj deklaruje podporu duálneho vzdelávania formou podpisovania memoranda o spolupráci medzi TSK, konkrétne strednou odbornou školou a zamestnávateľmi. Už máme za sebou prvú lastovičku. Zrealizoval sa podpis memoranda na SOŠ Dubnica nad Váhom, pripravuje sa na SOŠ Pruské, SOŠ Nováky, SOŠ sklárska Lednické Rovne a na ďalších školách.

• **Kde vidíte v týchto oblastiach rezervy a čo chcete zlepšiť?**

TSK má rezervy v budovaní Centier odborného vzdelávania a prípravy (COV) v porovnaní s ostatnými samosprávnymi krajinami. Ale aj tu už máme prvé úspechy. V rámci projektu Rozvoj stredného odborného vzdelávania sa buduje COV v SOŠ strojníckej v Považskej Bystrici pre oblasť strojárstva a v SOŠ Pruské pre oblasť poľnohospodárstva a rozvoj vidieka. Plánujú sa aj ďalšie. Vrásky na tvári nám spôsobuje pretrvávajúci pokles počtu žiakov na stredných školách. Súvisí s tým aj neustála optimalizácia a racionalizácia siete škôl. Hľadáme vždy to najlepšie riešenie.

Trenčiansky samosprávny kraj je aj zriaďovateľom osvetových stredísk, galérií, hvezdárne, knižnic a múzeí. Rozvoj kultúrneho života v našom kraji vidím prostredníctvom grantového systému Ministerstva kultúry SR, ale aj v spolupráci s miestnou samosprávou a spojením ostatných kultúrno-výchovných inštitúcií na vytvorenie atraktívneho celku z hľadiska turizmu a cestovného ruchu, čo nepriamo podmieni ekonomický rozvoj samosprávneho kraja. Hľadanie mimorozpočtových zdrojov bude našou úlohou do budúcnosti.

• **S tým súvisí aj aktívny boj s nezamestnanosťou. Máte iniciatívne programy pre možných investorov?**

Oblasť nezamestnanosti (priemer v TSK k 31. 12. 2013 bol 10,74 percenta), respektíve zvyšovanie zamestnanosti priamo súvisí so situáciou v našom strednom školstve a odbornom vzdelávaní. Už podpísané memorandum spojilo školy a ďalších osemmásť subjektov, vrátane šestnástich podnikateľov. Aktívne iniciujeme rokovania s podnikateľskou sférou cez krajské orgány združenia podnikateľov, živnostníkov, obchodné a profesijné komory, asociácie a zväzy, ale aj priamo.

Regionálna samospráva nemá možnosti na priamu finančnú podporu podnikateľov. O to intenzívnejšie TSK v záujme rozvoja regiónu zabezpečuje strategické dokumenty, ktoré sú nevyhnutné na využívanie podpory podnikateľov cez štrukturálne fondy EÚ. Tvoríme aj rôzne podporné programy a granty rozvoja malého a stredného podnikania najmä cez MH SR a iné rezortné programy. Takéto dokumenty sa v tomto období pripravujú aj

pre programové obdobie EÚ 2014 – 2020. Z hľadiska možnosti pre investorov je v TSK k dispozícii viac ako dvadsať priemyselných parkov a zón s pomerne veľkou nevyužitou plochou, ktoré vlastní mestá alebo obce. Pre potenciálnych investorov treba zdôrazniť najmä veľmi dobrú strategickú polohu, dopravnú infraštruktúru, čo sa týka celého Považia, a tiež musíme vyzdvihnúť požadovanú kvalitu ľudských zdrojov.

• **Cestná infraštruktúra trápi TSK dlhodobo. Kedy nastane zlepšenie situácie a ako konkrétne sa to dá dosiahnuť?**

Dopravná infraštruktúra v kraji bola dlhodobo finančne poddimenzovaná a neriešená a z toho vyplývajúce súčasné problémy sú teda len následkom. Prvé kroky v tejto oblasti sú už na svete. Veľmi ma teší, že sa začína naplňať aj jedna z mojich predvolebných priorít, a to je dopravné prepojenie kraja zo západu na východ, teda vybudovanie rýchlostnej komunikácie R2. V Bánovciach nad Bebravou sa uskutočnilo v marci 2014 slávnostné poklepanie základného kameňa stavby R2 a práce už sú v plnom prúde. Táto rýchlostná komunikácia prinesie v regióne rýchle a bezpečné prepojenie s našim krajským mestom a tiež s diaľnicou D1. Takisto veľmi nádejne sa posunuli prípravné procesy v súvislosti s budovaním R6 s podporou štrukturálnych fondov EÚ do roku 2022. Problémov v dopravnej infraštruktúre je veľa. Súvisia s kvalitou ciest, možnosťou zavedenia mýta, opravou mostov... Na to je však potrebné obrovské množstvo peňazí. Zdroje sa nedajú získať hneď, treba ich hľadať, efektívne využívať všetky možnosti na ich získanie, vrátane fondov EÚ.

• **TSK je dosť zadlžený, dokonca mal rozpočtové provizorium, ako z toho chcete vyjsť von?**

Môžem len zopakovať, čo som deklaroval hneď po jeho schválení na marcovom krajskom zastupiteľstve. Prijatý rozpočet je úsporný, reálny a zodpovedný. Vychádzali sme z reálneho stavu, v akom sme prevzali úrad. Zdedili sme nielen „prázdnu špajzu“, ale i veľa záväzkov, novo podpísaných zmlúv a dodatkov, ako aj neuhradených faktúr z predchádzajúceho obdobia. Zodpovednosť prijatého rozpočtu je i v tom, že nezvyšujeme úroveň zaťaženia, ktorá je v súčasnosti veľmi vysoká a predstavuje päťdesiatšesť miliónov eur. Úsporný je rozpočet v tom, že začíname v skromnosti od seba, šetriť na prevádzke úradu, na propagácii, upratovacích službách, rezervy ešte vidím v informatike. Chcem opätovne poďakovať všetkým poslancom za to, že ešte v januári zahlasovali aj za zníženie svojich poslancových odmien. Na strane príjmov sme napríklad zreálnili príjmy z predaja prebytočného majetku. Pozitívom je aj skutočnosť, že rozpočet je transparentný a položkovitý.

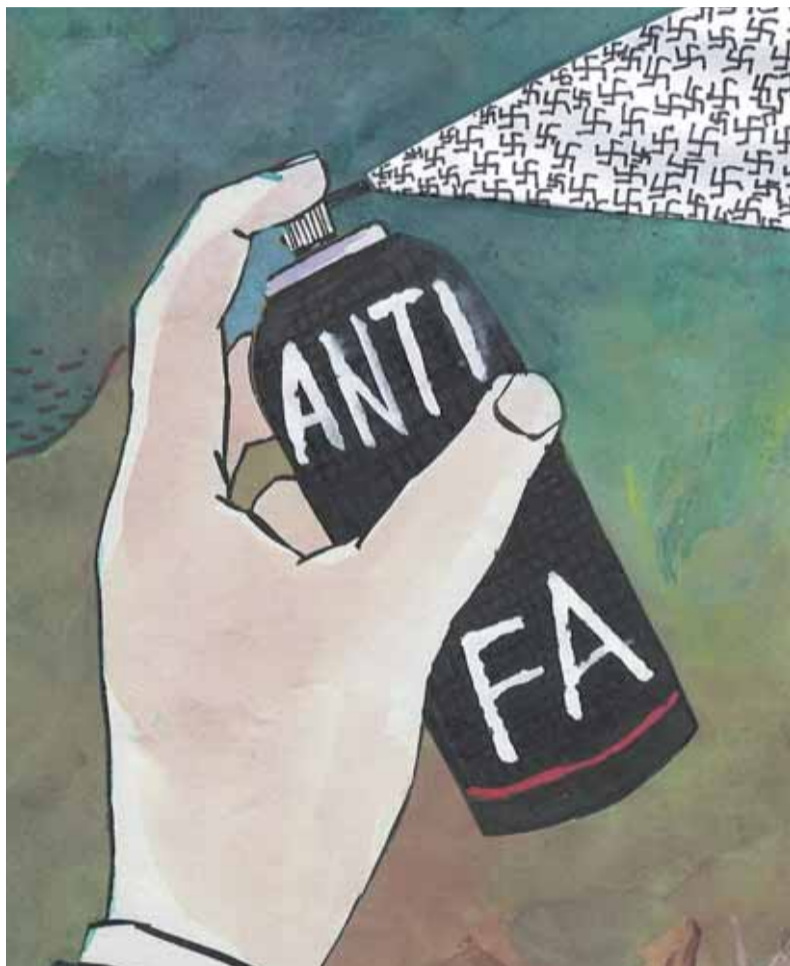
• **Na záver – čo budete považovať za svoj úspech v tejto funkcii po skončení aktuálneho volebného obdobia?**

Úspechom bude, a nielen mojím osobným, ak dokážeme spoločnými silami dostať kraj do dobrej finančnej kondície, ak sa nám podarí pritiahnúť do kraja čoraz viac turistov, investorov, znížiť nezamestnanosť najmä mladých ľudí a pritiahnúť záujem o veci verejné. Aby po štyroch rokoch, keď prídeme do ktorejkoľvek dedinky v našom kraji, ľudia vedeli, čo je skutočným poslaním samosprávneho kraja.

Proti komu a čomu bojuje Antifa či jej sprejeri nielen v hlavnom meste? Fašizmus u nás bol vždy cudzí import

Július HANDŽÁRIK – Karikatúra: Andrej MIŠANEK

V našom hlavnom meste sa takmer pravidelne objavujú nápisy, demonštratívne „bojujúce proti fašizmu“. Nie sú to nijaké čarbanice primitívnych sprejerov. Sú to väčšinou profesionálne a celkom esteticky vyrobené heslá veľkých rozmerov, umiestnené na dobre viditeľných až nápadných miestach. Také je trebárs na opornom múre na Pražskej ulici priamo oproti vyústeniu Stromovej ulice, kde už dlhší čas bije do očí vodičom veľký červeno-biely nápis ANTIFA.

Zrejme je to prezentácia existencie akejsi záujmovej skupiny ľudí, ktorí práve takýmto okatým spôsobom „bojujú proti fašizmu“, a to práve v Bratislave! Nie som sympatizantom fašizmu – je to najhoršie zlo, aké sa vygenerovalo v moderných dejinách ľudstva, a mám s ním svoje rodinné a osobné skúsenosti – už z roku 1938 s jeho maďarskou podobou a z roku 1944 aj s jeho podobou nemeckou. Skúsosťou, aké by som nikomu neželal. Obávam sa však, že títo „antifa-antifašisti“ sami dosť dobre nevedia, proti čomu vlastne „bojujú“. Definície fašizmu, ktoré sa nájdu v múdrych dielach po prevrate, samu podstatu fašizmu totiž vôbec nevystihujú, ale skôr ju zahmlievajú. A nepomohol im ani §422d Trestného zákona, ktorý sa do zákona dostal za vlády Ivetky Radičovej v takomto kurióznom znení: Kto verejne popiera, spochybňuje, schvaľuje alebo sa snaží ospravedlniť

- holokaust,
- zločiny režimu založeného na fašistickej ideológii,
- zločiny režimu založeného na komunistickej ideológii,
- alebo zločiny iného podobného hnutia, ktoré násilím, hrozbou násilia alebo hrozbou inej ťažkej ujmy smeruje k potlačeniu základných práv a slobôd osôb, potrestať sa odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky.

Tento zákon nadobudol účinnosť od 1. septembra 2011.

■ LEGISLATÍVNY MAČKOPES

V tomto prípade páni poslanci strakatej koalície pomiešali dokopy komunistický oheň s fašistickou vodou a k tomu pridali legislatívneho mačkopsa „iné podobného hnutia“, pričom ani jeden z uvedených trestných hriechov nedefinovali. Komunistická ideológia je už dávno definovaná a všeobecne známa, ale „iným podobným hnutím“ bez presnej definície môže byť označené hocičo, čo konkrétne pán sudca alebo jeho zákulisný sudcovodič za také čosi označí – a to nemá nič spoločné s právnym a navyše ešte aj s demokratickým štátom! Výstižné definície fašizmu máme k dispozícii len od jeho smrteľných

aj svoje súkromné armády! Rovnaké tendencie sa však prejavujú en gros aj vo veľkej medzinárodnej politike. Z množstva príkladov uvádzam jeden mimoriadne varovný:

Veľmi znepokojujúce je aj to, čo sa odohralo pri prijímaní Rezolúcie VZ OSN proti fašizmu z 15. novembra 2013 (ide o rezolúciu číslo A/c.3/68/L.65/Rev.I s názvom Glorifikácia nacizmu: Neprípustnosť praktík, ktoré podporujú súčasné formy rasizmu, rasovú diskrimináciu, xenofóbiu a podobné intolerancie). Za prijatie rezolúcie hlasovali Rusko, Bielorusko, ČLR, Kuba, KILDR, Venezuela, Irán, Sýria i Izrael a ďalších dvadsaťtri štátov sveta. Proti hlasovali USA s Kanadou a hlasovania sa zdržalo päťdesiat štátov, vrátane všetkých štátov Európskej únie.

Pýtam sa našich politických reprezentantov: hlasujeme len tak, ako nám to EÚ dovoľí? Chceme návrat fašizmu, alebo z cesty k nemu už niet návratu?

V takomto konaní celých skupín štátov vidno už tendencie tolerovania pripravovaného alebo už existujúceho fašizmu globálnych dimenzií – teda akéhosi globálfašizmu. Staré fašistické symboly sa však tolerovať nebudú. Naopak, tie sa budú tvrdo trestať – o to lepšie bude totiž maskovaný ten chystaný „pluralitný“ fašizmus bankárov, oligarchov a korporácií.

■ IDEOLOGICKÉ IMPORTY

Vrátme sa však na Slovensko, ktoré nikdy doteraz nemalo svoju slovenskú veľkoboľžoáziiu (za habsburskej ríše bola maďarská, židovská a rakúska, za prvej Č-SR k nej pribudla česká i anglická a za prvej SR ju nahradila rišskonemecká), a preto nikdy nemohlo mať ani svoj domáci slovenský fašizmus. Všetky doterajšie podoby fašizmu boli k nám násilne importované – v roku 1938 ten maďarský a v roku 1939 aj nemecký. A keďže sme po prevrate v roku 1989 v procese integrácie a globalizácie boli zahraničnými kupcami oslobodení aj od najhodnotnejšej väčšiny nášho národného bohatstva, na ktorom by eventuálne mohla vzniknúť aj slovenská veľkoboľžoáziiu, nemusíme sa obávať nijakej hrozby domáceho fašizmu. Každý fašizmus či globálfašizmus, ktorý sa eventuálne v budúcnosti u nás objaví, bude zaručene vždy len dovezeným produktom zahraničnej proveniencie!

Nezodpovedaná zostáva už len otázka, proti komu vlastne bojujú tí „antifa-antifašisti“ na Slovensku? Z logiky vecí vyplývajú iba tri odpovede:

Albo sú to neinformovaní hlupáci, ktorí chcú na seba takto lacno upozorniť, ako to robia zatiaľ iba v zahraničí „neofašisti“, čo pobehujú s hákovými krížmi či s podobnými symbolmi.

Albo sú to všetkými masťami mazané slovakofóbne živly, čo za zahraničné granty „bojujú proti fašizmu“ práve na Slovensku preto, aby slovenský národ očierlili z tohto hriechu a odpútali pozornosť od fašizoidných režimov svojich zahraničných chleboďarcov.

Albo sú to skutoční antifašisti, teda komunisti, ktorí poznajú reálnu podstatu fašizmu a globálfašizmu, a preto chcú proti nemu bojovať – lenže v tom prípade by proti tomuto najhoršiemu zlu mali bojovať v tých európskych i zámorských štátoch, ktorých štátni občania vlastnia najhodnotnejšiu väčšinu nášho národného bohatstva! Lebo ožobráčená chudoba generuje iné –izmy, a nie diktatúry veľkoboľžoáziiu.

POZNÁMKA

Na začiatku roka 1861 sa politicky prebudili všetky nemaďarské národy v Uhorsku. Zostavili svoje národno-politické programy, ktorými deklarovali vlastné sebaurčovacie právo, a pripravovali sa predložiť ich panovníkovi. Nechýbali ani Slováci, ktorí sa tiež prihlásili so svojimi požiadavkami. Nedávno sme si pripomenuli stopäťdesiat tri rokov od tejto významnej udalosti.

Dejinný moment v bronze

René ŠKANDÍK – Foto: archív SNN

Pod lipami pri evanjelickom kostole v Martine sa 6. a 7. júna 1861 konalo prvé celonárodné zhromaždenie slovenského národa, aby prijalo svoj politický a štátnoprávny program – Memorandum národa slovenského. Išlo o uznanie Slovákov za svojbytný politický národ, zriadenie slovenského Okolia, kde by sa zaviedla slovenčina ako úradný a vyučujúci jazyk. Všetky ďalšie kultúrne a jazykové požiadavky vychádzali z tejto hlavnej myšlienky. Na memorandovom zhromaždení sa vyslovila i požiadavka založenia Matice slovenskej. Aj keď sa požiadavky Memoranda nenaplnili, malo mimoriadne význam pre identitu, sebaudomenie a národný vývin Slovákov.

■ MYŠLIENKA PAMÄTNÍKA

Túto významnú udalosť si každoročne pripomína aj Matica slovenská a nebolo to inak ani pri jej sedemdesiatom výročí. Maticní vrcholní predstavitelia sa navyše rozhodli postaviť pamätník pripomínajúci tento veľký dejinný moment. V Matici schválili návrh umeleckého stvárnenia historického výjavu v podobe rozmerného reliéfu a na dielo vyhlásili súťaž. S jeho umiestnením sa počítalo priamo na Memorandumom námestí a po dohode s Evanjelickým farským úradom v Turčianskom Svätom Martine mal byť osadený na severnej strane fasády novopostavenej evanjelickej fary. Projekt mal byť financovaný zo zbierky, ktorá bola na tento cieľ vyhlásená. Víťazný návrh pochádzal azda od toho najpopulárnejšieho – trnavského sochára Jána Koniarka, ktorý v roku 1931 získal objednávku na vyhotovenie diela. Koniarek mal za sebou už celý rad umelecky hodnotných sochárskych diel a plástik. Navyše bol známy svojím národným zmyslaním a vrelým vzťahom k Slovensku. Už predtým sa uchádzal so svojimi návrhmi o vyhotovenie náhrobníkov národovcov S. H. Vajanského, A. Halašu a P. Mudroňa na Národnom cintoríne v Martine, ktoré sa napokon z rôznych dôvodov nerealizovali.

■ SPOR O REÁLIE

Koniarek sa pustil do práce a ešte pred odliatím reliéfu predložil odbornej porote na schválenie jeho prvú polovicu. V diele okrem popredných organizátorov Memoranda zobrazil aj vedúce osobnosti Matice slovenskej Š. Moysesa a K. Kuzmányho, čo ihneď vyvolalo vášnivú polemiku. O celej situácii informoval verejnosť na stránkach

Slovenských národných novin či noviník Matice slovenskej O. Škrovina. Časť poroty namietala, že zobrazené osobnosti neboli prítomné na udalosti a takýto návrh nezodpovedá historickej skutočnosti a ide teda o falšovanie histórie. Obhajcovia návrhu naopak tvrdili, že i napriek neúčasti Moysesa a Kuzmányho na memorandovom zhromaždení obaja za ním pevne stáli a podporovali ho. Ďalej argumentovali, že memorandové požiadavky osobne odovzdali cisárovi Františkovi Jozefovi I. vo Viedni, a preto majú historické právo, aby boli na reliéfe zvečnení. Prikladali veľký význam moysesovsko-kuzmányovskej tradícii, považovanej za symbol nadkonfesionálnej spolupráce, ktorá významne prispela k procesu vytvárania jednotného slovenského národa. Podľa nich táto symbolika mala byť súčasťou sochárskej kompozície a zároveň odkazom pre nasledujúce generácie Slovákov.

Predstavy poroty o konečnej podobe diela opísal Škrovina takto: „Na reliéfe nechce byť revolúcia, ani mlkva dôstojnosť, ale život, oduševnenie hotové i bojovať za práva a slobodu slovenského národa.“ A postavu Š. M. Daxnera žiadali zachytiť v momente vyjadrenom Vajanského známymi slovami: „Tu sme, žijeme a žiť chceme na veky!“ Porota nakoniec rozhodla, že Moyses a Kuzmány nebudú vyobrazení na reliéfe. Koniarek bol poverený vypracovaním nového návrhu s hlavnými protagonistami memorandového zhromaždenia – osnovateľom Š. M. Daxnerom, predsedom zhromaždenia J. Franciscim, rečníkom J. M. Hurbanom, zapisovateľom P. Mudroňom, organizátorom J. Jesenským, národným buditeľom V. P. Tóthom, miestnym evanjelickým farárom J. Horváthom a martinským starostom J. Košom.

Umelec dal dielo odliatť v dielni vyhláseného pražského návrhára umeleckých a úžitkových predmetov Frantu Anýža. Reliéf slávnostne odhalili 6. júna 1935 na starostlivo pripravovanom Memorandumom námestí za účasti širokej verejnosti. Slávnostný prejav za Maticu predniesol Dr. J. Vanovič. Koniarkova kompozícia zachytáva skupinu ôsmich osnovateľov Memoranda, ktorých možno ľahko identifikovať, a na druhej strane zástupcov slovenského ľudu. Viacfigurálna scéna je zasadená do citlivo budovaného priestoru. Dielo predstavuje vrchol autorovej monumentálnej tvorby.

Reliéf Memorandu národa slovenského v Martine od J. Koniarka.

Do literárnej súťaže o slovenčine prišlo vyše šesťsto prác Stovky žiakov si uctili materčinu

Zdroj: teraz.sk; spracoval (se)

Súťaž Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko podnecuje a rozvíja záujem detí i mládeže o slovenčinu a Slovensko, ale aj o významných dejateľov, o miestne spoločenské a kultúrne problémy a nárečia. Žiaci základných a stredných škôl sa do súťaže zapájajú formou slohových úloh a pokusom o umelecké vyjadrenie myšlienok prozaickými žánrami a poéziou.

Už 22. ročník podujatia sa uskutočnil v budove Miestneho odboru Matice slovenskej v Nových Zámkoch a niesol sa v znamení 170. výročia vzniku slovenskej hymny a 170. výročia založenia spolku Tatrín. V štyroch kategóriách súťažilo šesťstoosemnaásť literárnych prác zo všetkých kútov Slovenska, Česka, Chorvátska, Maďarska, Rumunska, zo Srbska, z Ukrajiny, Kanady a USA. Hlavnú cenu v kategórii žiakov prvého stupňa základných škôl získal Oliver Nagy zo základnej školy na

Štefánikovej ulici v Galante. V kategórii druhého stupňa základných škôl a žiakov prvého až štvrtého ročníka osemročných gymnázií si ocenenie odniesli Dominika Krištofová z Kapušian a Barbora Perdochová z Trakovíc. Hlavná cena v kategórii žiakov stredných škôl putuje do Popradu-Matejoviec zásluhou Štefana Legáta. V kategórii žiakov zo zahraničia sa odbornej porote najviac páčila práca študenta Teoretického lýcea J. Kozáčka v rumunskom Bodonoši. Predsedníčka MO MS v No-

vých Zámkoch Mária Malperová popri pripomenutí slávnostného rámca súťaže a skvelej účasti stoviek žiakov na nej pozvala ďalších čitateľov materinského jazyka už na 23. ročník súťaže Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko. Do súťaže sa môžu zapojiť žiaci všetkých typov a druhov základných, špeciálnych a stredných škôl na území Slovenska. Deti zo zahraničia sa do súťaže zapájajú prostredníctvom škôl, spolkov a organizácií Slovákov žijúcich v zahraničí.

Deti z Aradáča v Trnavskom kraji

Zdroj: teraz.sk - spracoval (se)

Dom Matice slovenskej v Galante už tretí rok spolupracuje s Národnostnou radou slovenskej národnostnej menšiny v Novom Sade. Minulý rok navštívili Galantu deti zo Starej Pazovy, tento rok prišli na Slovensko aj deti zo ZŠ Bratstvo v Aradáči. Ich hlavnými hosťami bola ZŠ s MS v Horných Salibách. Na vytvorení pohostiteľnej atmosféry pre slovenské deti zo Srbska sa podieľal celý pedagogický zbor školy s riaditeľkou Evou Konečnou, rodičia aj deti.

Keďže školský divadelný krúžok v Aradáči získal titul víťaza v prehliadke Detských divadelných súborov vo Vojvodine v roku 2013, školáci mali zájazd ako odmenu. Prilákala ich k nám aj celoslovenská prehliadka detských divadelných súborov Zlatá priadka 2014, ktorú zastrešuje Národné osvetové centrum a každoročne sa koná v Šali. Tento rok deti z Vojvodiny na prehliadke neučinkovali, zúčastnili sa na nej však ako diváci. Aj keď do Horných Salíb pricestovali v neskorých poobedných hodinách a absolvovali cestu dlhú vyše päťsto kilometrov, svoje divadelné vlohy nenechali hľiviť a ešte v ten večer v miestnom Dome kultúry odohrali pre hornosalibských žiakov, rodičov a priateľov školy a tiež pre verejnosť divadelné predstavenie Popoluška. Na ďalší deň zavítali do Šale, kde sa konala prehliadka najlepších divadelných súborov detí zo Slovenska. Pozreli si dve predstavenia svojich rovesníkov hercov a vrátili sa naspäť do ZŠ Horné Saliby, kde ich už čakal teplý obed a popoludnie plné rozmanitých aktivít a hier. Zlatým klincom programu bolo zrejme štyristo nanukov, ktoré sa rozдали počas prestávky športových súťaží. Za dva dni sa vytvorili mnohé priateľstvá nielen medzi školákmi, ale zblížili sa i uč-

telia oboch škôl zapojených do projektu. Hostia z Aradáča navštívili aj naše hlavné mesto, kde si pozreli Bratislavský hrad a potom nasledoval návrat domov. Boli aj slzičky ľúbenia, aj úprimné pozvania na návštevu Aradáča, ktorá sa azda uskutoční, lebo poznať život našich krajanov v Srbsku po ich návšteve u nás chcú nielen deti, ale i rodičia a priatelia školy v Horných

Salibách. Pochvala za vydarenú návštevu patrí najmä riaditeľke E. Konečnej, ktorá v úlohe hosťiteľky bola perfektná. Aj slovenské deti v srbskom Aradáči hlásili, že na Slovensku „bolo extra“. Treba oceniť tiež zástoj Matice slovenskej pri zrode a podpore takýchto obohacujúcich stretnutí s našimi krajanmi.

Text a foto: Zlatica GAŽOVÁ

Vydarený Deň detí v hornom Turci

Viliam KOMORA – Ilustračné foto SNN

Až druhá júnová nedeľa v Turčianskom Jasene patrila deťom. Tamojší matičiari a samospráva pripravili netradične Deň detí neskôr pre pretrvávajúce nepriaznivé počasie. Deti a mládež z obce, ale aj dorast zo širšieho okolia horného Turca zaplnili kultúrny dom, príľahlé priestory, nádvorie, trávnik a sad za obecným úradom. A ľudstva tu bolo požehnané, lebo deti predškolského a školského veku sprevádzali aj ich rodičia a starí rodičia a ďalší návštevníci.

Kultúrne, spoločenské, vedomostné, športové a zábavné disciplíny potešili, zmysluplne vyplnili voľný čas, poučili, utužili staré a vytvorili nové priateľstvá. Mi-

moriadny záujem bol o maľovanie na tvár či ruku, ktoré spestrilo bohatý program. Malé, milé pozornosti a sladké odmeny za úspešné absolvovanie súťaží rozžiari-

li pomalované detské tváričky takže nečudo, že tamojšie deti sa už tešia na budúcoročné oslavy Dňa detí. Vydarené podujatie završilo občerstvenie a diskusia o matičnej práci nielen v tejto obci, ale aj v celom Turci. Dospelí boli vďační, že aj konkrétne priamo v teréne naplnia Matica slovenská svoje poslanie, keďže sviatok detí nielen organizačne, ale aj finančne podporila. Miestny matičný odbor a správa obce aj takto prehľujú vzájomnú spoluprácu. Už pár rokov pripravujú zmysluplné trávenie voľného času v tejto príťažlivej časti Turca na začiatku Jasenskej doliny deťom, obyvateľom obce, ale aj návštevníkom.

REPORT

Dom Matice slovenskej v Bratislave v spolupráci so SOŠ na Farského ulici v Bratislave zorganizoval koncom mája populárno-vedeckú prednášku Tradícia kráľa Svätopluka, na ktorej sa podieľali riaditeľka D MS Daniela Suchá a tajomník Matice slovenskej Peter Mulík, ktorý je profesionálny historik.

Prednášky o Svätoplukovi

Text a foto: Renáta KARBANOVÁ

Púťavým a veku študentov primeraným spôsobom Peter Mulík najprv vysvetlil pôvod vlastného mena Slovan, Sloven aj Slovák a potom priblížil dobu vlády kráľa Svätopluka vychádzajúc z historických pramenných materiálov, ktoré svedčia o živote panovníka, ako aj o oprávnenosti nazývať ho kráľom. Poukázal tiež na svätoplukovskú tradíciu v slovenskej literatúre, na jej národnostný význam a na prínos sv. Cyrila a Metoda – čo sú piliere nášho národného povedomia. O zaujímavosti vystúpenia hovoril nielen silný potlesk, ale aj živá diskusia medzi žiakmi po prednáške. Nasledujúci deň žiaci pr-

vých ročníkov navštívili so svojimi pedagógmi Bratislavský hrad, kde si pri soche kráľa Svätopluka pripomenuli informácie o tomto najdôležitejšom panovníkovi Veľkej Moravy. Počas prehliadky navštívili aj výstavu s názvom Z tieňa na svetlo (keď sa tvorí výstava...), reprezentujúcu unikátne artefakty zo Slovenska a z iných európskych krajín.

Žiaci využili získané znalosti pri vyučovacích hodinách dejepisu, občianskej náuky, slovenského jazyka a literatúry, ako aj na maturitnej skúške z tohto predmetu. Podujatie obohatilo žiakov o nové poznatky a prispelo k zvýšeniu pocitu vlastenectva.

MEDZINÁRODNÝ LETNÝ TÁBOR MATICE

Nezabudnuteľné zážitky a bohatý dvojtýždenný program ponúka letný tábor, ktorý už po 23-krát organizuje Matica slovenská v krásnom tatranskom prostredí. Pobyt v tábore je dvojtýždňový – výška poplatku 210 eur. Svoje ratolesti však môžete prihlásiť aj na jeden týždeň – výška poplatku na jeden týždeň je 110 eur. Cena zahŕňa ubytovanie, stravovanie, pitný režim, celodenný dozor, športové vybavenie, materiál na tvorivé dielne a dopravu počas celodenných výletov. Vstupenky a poplatky za podujatia si deti hradia z vreckového. V programe nebudú chýbať výlety a túry do blízkeho i vzdialenejšieho okolia, kúpanie v aquaparku, návšteva kultúrnych a historických pamiatok, športové turnaje, hry, besedy, tvorivé dielne, táborová vatra, opekačka a diskotéky. Organizátor: Matica slovenská. Vhodné pre deti: nešpecifikované, miesto: Vysoké Tatry, dátum: 29. 6. 2014 – 13. 7. 2014, cena: 210 eur/110 eur.

